

3.24. PRAVOSUĐE I UNUTARNJI POSLOVI

3.24.1. AZIL

3.24.1.1. PRAVNI OKVIR

Na svojoj sjednici 12. lipnja 2003. godine, Hrvatski je sabor usvojio novi Zakon o azilu («Narodne novine» br. 103/03), koji će se primjenjivati od 1. srpnja 2004. godine. Do tada se postupak priznavanja statusa izbjeglice provodi prema odredbama (čl.31.- 38.) Zakona o kretanju i boravku stranaca («Narodne novine» br. 53/91, 22/92, 26/93, 29/94.).

Zakonom o azilu uređuju se načela, uvjeti i postupak za priznavanje azila u Republici Hrvatskoj strancima koji su progonjeni zbog svoje rase, vjere, nacionalnosti, pripadnosti određenoj društvenoj skupini ili zbog svog političkog mišljenja. Zakonom je uređen i status, prava i obveze osoba koje u Republici Hrvatskoj traže azil kao i osoba kojima je azil priznat.

Osim toga, Zakonom je osigurano poštivanje načela zabrane prisilnog udaljenja ili vraćanja izbjeglica u zemlju u kojoj bi njihov život ili sloboda mogli biti ugroženi zbog rasne, vjerske ili nacionalne pripadnosti, zbog pripadnosti određenoj društvenoj skupini ili zbog političkog mišljenja kao i u državu u kojoj bi mogle biti podvrgnute mučenju, nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kazni.

Zakonom su uređena i načela, uvjeti i postupak odobravanje privremene zaštite strancima koji zbog određenih razloga napuštaju zemlju podrijetla i kojima je potrebna međunarodna zaštita kao i njihov status, prava i obveze, ukoliko im je odobrena privremena zaštita u Republici Hrvatskoj.

Stupanjem na snagu ovog Zakona sustav azila u Republici Hrvatskoj bit će uređen cjelovito i u skladu s relevantnim međunarodnim dokumentima, prvenstveno s Konvencijom i Protokolom o statusu izbjeglica te Konvencijom o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda. U Zakon su ugrađene i odredbe slijedećih akata Europske Unije: Rezolucije Vijeća EU od 30.11.1992. g. o nedvojbeno neutemeljenim zahtjevima za azil, Rezolucije Vijeća EU od 20.06.1995. g. o minimalnim jamstvima u postupku azila, Direktive Vijeća 2001/55/EC od 20.06.2001. o minimalnim standardima za davanje privremene zaštite, Direktive Vijeća 2003/9/EC od 27.01.2003. g. o postavljanju minimalnih standarda za prijam tražitelja azila, te relevantnih preporuka Vijeća Europe.

Primjenom Zakona o azilu osigurat će se stvarna i učinkovita provedba Ustavne odredbe kojom je predviđeno da strani državljani i osobe bez državljanstva mogu dobiti utočište u Republici Hrvatskoj osim ako su progonjeni za nepolitičke zločine i djelatnosti oprečne temeljnim načelima međunarodnog prava. Osigurat će se i pružanje privremene zaštite strancima kojima je, zbog nemogućnosti povratka u njihovu izvornu zemlju, potrebna međunarodna zaštita.

Postupak priznavanja azila prema odredbama Zakona o azilu pokreće se temeljem zahtjeva tražitelja azila, koji se podnosi u Prihvatilištu za tražitelje azila. Namjera za podnošenje zahtjeva za azil može se izjaviti prilikom obavljanja granične kontrole na graničnom prijelazu, u policijskoj upravi ili postaji ili kod drugog državnog tijela. Stranac koji izrazi namjeru na jedan od navedenih načina uputit će se u Prihvatilište za tražitelje azila, u kojem može ostati do okončanja postupka za priznavanje azila.

U Prihvatilištu se tražitelju azila osiguravaju osnovni uvjeti za život kao što je smještaj, hrana, novčana pomoć, zdravstvena zaštita te pomoć u osnovnim higijenskim potrepštinama. U

slučajevima kada tražitelj azila posjeduje sredstva za uzdržavanje ili su mu smještaj i skrb osigurani na drugi način, Ministarstvo unutarnjih poslova odredit će da tražitelj azila, nakon sedam dana boravka u Prihvatalištu, boravi izvan Prihvatališta.

Protiv odluke Ministarstva unutarnjih poslova nezadovoljna stranka može izjaviti žalbu Povjerenstvu Vlade Republike Hrvatske za rješavanje o žalbama tražitelja azila i azilanata. Povjerenstvo ima predsjednika i osam članova, koji se biraju na vrijeme od 4 godine iz redova diplomiranih pravnika. Povjerenstvo je neovisno u svom radu.

Protiv rješenja Povjerenstva tražitelj azila može pokrenuti upravni spor pred Upravnim sudom Republike Hrvatske. Tužba nema suspenzivni učinak.

U postupku priznavanja azila javnost je isključena. Iznimno, uz pristanak tražitelja azila, u prvostupanjskom postupku može sudjelovati predstavnik UNHCR-a. U postupku mora sudjelovati zakonski zastupnik ili skrbnik maloljetnika bez pratnje i poslovno nesposobne osobe.

Tražitelji azila imat će pravo na boravak u Republici Hrvatskoj do okončanja postupka priznavanja prava na azil, pravo na osiguranje osnovnih uvjeta za život i smještaj, zdravstvenu zaštitu, osnovno školovanje, novčanu, pravnu i humanitarnu pomoć te pravo na slobodu vjeroispovijesti.

Azilanti će imati pravo na boravak u Republici Hrvatskoj, pravo na smještaj, pravo na rad, zdravstvenu zaštitu, školovanje, slobodu vjeroispovijesti, novčanu pomoć i pomoć pri uključivanju u društveni život te pravo na spajanje s članovima uže obitelji.

Osobe kojima će u Republici Hrvatskoj biti odobrena privremena zaštita imat će pravo na boravak, osnovne uvjete za život i smještaj, zdravstvenu zaštitu, osnovno i srednje školovanje, pravnu pomoć i slobodu vjeroispovijesti.

U postupku priznavanja azila primjenjuju se odredbe Zakona o općem upravnom postupku (Narodne novine br. 53/91) ako Zakonom o azilu nije drukčije određeno.

U roku od 60 dana od dana stupanja na snagu Zakona o azilu Ministarstvo unutarnjih poslova i ministarstvo nadležno za poslove socijalne skrbi obvezni su donijeti podzakonske akte. Planira se donošenje triju podzakonskih akata (Pravilnika). Jedan bi propisivao način vođenja evidencija o tražiteljima azila, azilantima i strancima na privremenoj zaštiti, izgled obrazaca i iskaznica koje će se izdavati navedenoj kategoriji stranaca, te način vođenja posebne evidencije o uzetim otiscima prstiju i fotografiranju. Drugi propis regulirao bi visinu novčane pomoći tražiteljima azila, azilantima i strancima pod privremenom zaštitom, a treći bi propisivao postupak smještaja navedenih osoba. Za donošenje Pravilnika kojim bi se regulirala visina novčane pomoći tražiteljima azila, azilantima i strancima na privremenoj zaštiti zaduženo je ministarstvo nadležno za poslove socijalne skrbi.

Donošenjem Zakona o azilu i njegovih podzakonskih akata, sustav azila u Republici Hrvatskoj približit će se praksi i standardima zemalja Europske unije.

3.24.1.2. INSTITUCIONALNI OKVIR

Budući se Zakonom o azilu sustav azila u Republici Hrvatskoj po prvi puta cjelovito i sustavno uređuje, provođenje Zakona zahtijevat će organizacijske i kadrovske promjene tijela nadležnih za azil.

Tijelo državne uprave nadležno za rješavanje zahtjeva za azil je Ministarstvo unutarnjih poslova. Poslovima azila bave se dva odsjeka unutar Odjela za strance i azil, Uprave za inspeksijske i upravne poslove. To su Odsjek za azil i Prihvatilište za azilante. U Odsjeku za azil sistematizacijom je predviđeno 10 radnih mjesta, 8 radnih mjesta VSS i 2 radna mjesta SSS. U Prihvatilištu za tražitelje azila sistematizacijom je predviđeno 6 radnih mjesta, 5 radnih mjesta VSS i 1 radno mjesto SSS. U Odsjeku za azil nepopunjena su 2 radna mjesta VSS. U Prihvatilištu za tražitelje azila nepopunjena su 2 radna mjesta VSS i 1 radno mjesto SSS. Kako bi se osigurala učinkovita primjena Zakona o azilu, tijekom 2004. godine biti će potrebno poduzeti značajne institucionalne reforme.

3.24.2. MIGRACIJE

3.24.2.1. PRAVNI OKVIR

Stupanjem na snagu Zakona o strancima 17. 07. 2003. godine, čija je primjena počela od 01. siječnja 2004. godine, inkorporirana su rješenja koja će u znatnijoj mjeri poboljšati migracijsku politiku u Republici Hrvatskoj.

Navedeni zakon između ostalog uređuje problematiku viza, boravak stranaca, zapošljavanje stranaca te izričito definira kategoriju stranaca koji se i pod kojim uvjetom mogu prisilno udaljiti. Predviđen je institut zadržavanja stranaca, odnosno prisilno zadržavanje u Prihvatnom centru za strance. Nadalje, utvrđene su odredbe koje se odnose na boravište i prebivalište stranaca, prikupljanje osobnih podataka, kretanje stranaca u odori, vođenje evidencija itd. Također, predviđene su i odredbe kojima se razrađuju bilateralni readmisijski ugovori te način i njihove provedbe i primjene.

Zakonom o strancima utvrđen je boravak stranaca do 90 dana (boravak bez vize, s vizom i s graničnom propusnicom), privremeni boravak koji će se odobriti strancu koji želi boraviti u Republici Hrvatskoj određeno vrijeme i u određenu namjenu (rad, liječenje, spajanje obitelji itd.) i stalni boravak koji se odobrava strancu koji do dana podnošenja zahtjeva za stalni boravak ima neprekidno pet godina odobren privremeni boravak ili ako je tri godine u braku s hrvatskim državljaninom ili sa strancem na odobrenom stalnom boravku, a u Republici Hrvatskoj ima odobren privremeni boravak.

Posebice ističemo, da se odredbama Zakona o strancima, po prvi put u Republici Hrvatskoj uvodi godišnja kvota radnih dozvola, koju utvrđuje Vlada Republike Hrvatske do 31. listopada tekuće godine za narednu godinu. Radne dozvole utvrđene godišnjom kvotom izdavati će se za produženje već izdanih radnih dozvola te za novo zapošljavanje.

Prioriteti u ovom području su izrada podzakonskih akata temeljem odredbi Zakona o strancima koji su pripremljeni u 2003.g ,a primjenjuju se od 1. siječnja 2004. g. Ministar unutarnjih poslova donio je dva provedbena propisa:

- Pravilnik o statusu stranaca u Republici Hrvatskoj,
- Pravilnik o putnim ispravama za strance, vizama, graničnim propusnicama te o načinu postupanja prema strancima.

Zakon o strancima temeljni je zakon koji uređuje suzbijanje nezakonitih migracija. Svi podaci o službenim postupanjima prema strancima bilježe se u Informacijskom sustavu Ministarstva unutarnjih poslova.

Tijekom 2002. g. zapriječen je ulazak 13.374 stranca, a u prvih šest mjeseci 2003. g. ulazak u RH zapriječen je 6.915 stranaca. U 2002. g. bilo je 936 stranaca smještenih u Prihvatni centar

za strance, a za devet mjeseci 2003. g. u centar je smješteno 470 stranaca. Broj nezakonitih migranata možemo pratiti kroz više prekršaja. Polazeći od važećeg zakonodavstva te činjenice da nezakoniti migranti u pravilu ne ispunjavaju uvjete za zakonit ulazak u RH, najbolji prikaz se dobiva praćenjem broja podnesenih prekršajnih prijava radi prekršaja izbjegavanja granične kontrole i "ilegalnog prelaska državne granice" Zakona o nadzoru državne granice. Tako su u 2002. g. prekršajne prijave podnesene protiv 5.415 osoba, dok su u prvih devet mjeseci 2003. g. prijave podnesene protiv 2.962 osoba radi prekršaja izbjegavanja granične kontrole i ilegalnog prelaska državne granice.

Iz naprijed iznijetih podataka, jasno je vidljiv trend pada broja nezakonitih migranata. Sličan trend bilježe i druge države u regiji. S obzirom da je jedan dio nezakonitih migracija posljedica rata na prostoru bivše Jugoslavije, možemo govoriti o stanovitom sigurnosnom stabiliziranju tog prostora koje se odrazilo i na stanje nezakonitih migracija. Istina, državljani Srbije i Crne Gore i Makedonije, poglavito etnički Albanci, i dalje su prisutni u značajnom broju, ali ukupan broj stranaca-nezakonitih migranata u značajnom je padu.

Na primjer, u prvih šest mjeseci 2003. g., u usporedbi s istim razdobljem prethodne godine, bilježimo pad ilegalnih migracija državljana Srbije i Crne Gore za 40% (u 2002.g. zabilježeno je 1.965 ilegalnih prelazaka, izbjegavanja graničnih kontrola, dok je u 2003.g. zabilježeno 1.100).

S druge strane, u evidentnom su porastu nezakonite migracije državljana Kine, Albanije te, u nešto manjoj mjeri državljana Rumunjske.

RH je potpisala 22 readmisijska ugovora s 24 države (zemlje Beneluksa imaju zajednički readmisijski ugovor s RH). Na snazi ih je 13, od kojih se četiri privremeno primjenjuju. Potpisani su readmisijski ugovori sa sljedećih 8 članica Europske unije: Republikom Austrijom, Kraljevinom Belgijom, Velikom Vojvodstvom Luxemburga, Kraljevinom Nizozemskom, Francuskom Republikom, Republikom Grčkom, Talijanskom Republikom i Kraljevinom Švedskom.

Nadalje, readmisijski ugovori potpisani su i sa sljedećim zemljama koje će 2004. g. postati punopravne članice EU: Republikom Slovenijom, Republikom Mađarskom, Republikom Poljskom, Republikom Slovačkom, Češkom Republikom, Republikom Latvijom, Republikom Estonijom i Republikom Litvom.

Ugovore o readmisiji Vlada RH potpisala je i sa Švicarskom konfederacijom, Republikom Island, Republikom Makedonijom, Bosnom i Hercegovinom, Srbijom i Crnom Gorom, Republikom Bugarskom, Republikom Rumunjskom i Republikom Albanijom.

Posebno bismo izdvojili readmisijski ugovor sa Srbijom i Crnom Gorom, koji je potpisan 23. travnja 2002. g., potvrđen u Hrvatskom saboru 8. svibnja 2003. godine, no još uvijek nije na snazi jer ga nisu ratificirale skupštine Republike Srbije i Republike Crne Gore. Nakon stupanja na snagu tog ugovora RH će imati važeće readmisijske ugovore sa svim susjednim državama.

S Vladom Savezne Republike Njemačke Vlada RH nema klasičan readmisijski ugovor, ali je 25. travnja 1994. g. u Bonnu, između Vlade RH i Vlade Savezne Republike Njemačke potpisan Sporazum o prihvatu povratnika, s Protokolom za provedbu sporazuma. Navedenom Sporazumu, naknadno, 11. kolovoza 2001. g. pristupile su i Kraljevina Nizozemska te Veliko Vojvodstvo Luksemburg.

U tijeku su pregovori za potpisivanje readmisijskih ugovora sa sljedećim državama: Republikom Turskom, Republikom Ciprom, Republikom Slovenijom (novi tekst Ugovora prema europskom obrascu readmisijskih ugovora koji bi trebao zamijeniti postojeći ugovor), Kraljevinom Španjolskom, Republikom Ukrajinom, Kraljevinom Danskom, Republikom Finskom, a pregovori oko zaključenja readmisijskih ugovora planiraju se sa sljedećim državama: Demokratskom Socijalističkom Republikom Šri Lankom, Narodnom Republikom Bangladeš, Kraljevinom Nepal i Kanadom.

3.24.2.2. INSTITUCIONALNI OKVIR

U području legalnih migracija nadležno je Ministarstvo unutarnjih poslova, Uprava za inspeksijske i upravne poslove, Odjel za strance i azil, Odsjek za statusna pitanja stranaca. a za ilegalne migracije Ravnateljstvo policije, Uprava za granicu, Odjel za nezakonite migracije. Posebnu ulogu ima Prihvatni centar za migracije, kao sastavni dio Uprave za granicu.

3.24.3. VIZE

3.24.3.1. PRAVNI OKVIR

Novi Zakon o strancima ("Narodne novine" broj 109/03) stupio je na snagu 17. srpnja 2003. godine, a primjenjuje se od 1. siječnja 2004. godine. Njime je sveobuhvatno uređeno pitanje viza.

U posljednjem kvartalu 2003. godine doneseni su novi provedbeni propisi vezani uz Zakon o strancima, ali se također primjenjuju od 1. siječnja 2004. godine.

Ministar unutarnjih poslova donio je:

- Pravilnik o statusu stranaca u Republici Hrvatskoj ("Narodne novine" broj 202/03),
- Pravilnik o putnim ispravama za strance, vizama, graničnim propusnicama te o načinu postupanja prema strancima ("Narodne novine" broj 202/03).

Ističe se kako Pravilnik o putnim ispravama za strance, vizama, graničnim propusnicama te o načinu postupanja prema strancima, između ostalog, propisuje nove obrasce zahtjeva za izdavanje vize te novu naljepnicu vize. I obrazac i naljepnica vize usklađeni su s odgovarajućim dokumentima *acquis communautairea*.

Ministar vanjskih poslova, uz suglasnost ministra unutarnjih poslova donosi pravilnike kojima se detaljnije uređuje:

- izdavanje putnih listova za strance, viza i posebnih osobnih iskaznica
- izdavanje diplomatskih i službenih putovnica i viza hrvatskim državljanima.

Prvi navedeni provedbeni propis što ga je donio ministar vanjskih poslova - Pravilnik o izdavanju putnih listova, viza i posebnih osobnih iskaznica strancima ("Narodne novine" broj 203/03) - primjenjuje se od 1. siječnja 2004. godine.

Drugi provedbeni propis donosi se na osnovi Zakona o putnim ispravama hrvatskih državljana ("Narodne novine" 77/99, 133/02). Njime je utvrđeno izdavanje tzv. "izlazno-ulaznih" diplomatskih i službenih viza hrvatskim državljanima, nositeljima diplomatskih i službenih putovnica. Međutim, usklađivanjem hrvatskog zakonodavstva s *acquis communautaireom*, ukinut je institut izlaznih i izlazno-ulaznih viza za strance. Odredbe o izdavanju takvih viza hrvatskim državljanima pokazuju se prevladanim i suvišnim tim više što zakonodavstva demokratskih država uopće ne poznaju institut izlaznih viza.

Stoga je pokrenut postupak za izmjenu Zakona o putnim ispravama hrvatskih državljana, kojima bi se ukinule izlazne vize za hrvatske državljane. Nakon stupanja na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o putnim ispravama hrvatskih državljana, moguće je pristupiti izradi i donošenju novog provedbenog propisa kojim bi se uredilo izdavanje diplomatskih i službenih putovnica hrvatskim državljanima.

Predviđa se kako bi rečene izmjene Zakona o putnim ispravama hrvatskih državljana i izrada provedbenog propisa stupile na snagu u drugom kvartalu 2004. godine.

Usporedno s podzakonskim propisima, izrađen je Konzularni nalog za izdavanje viza u diplomatskim misijama i konzularnim uredima Republike Hrvatske, koji će biti objavljen u I. kvartalu 2004. godine.

Prema članku 15. i 29. Zakona o strancima, Vlada Republike Hrvatske utvrđuje vizni sustav te visinu sredstava potrebnih strancu za uzdržavanje tijekom boravka u Republici Hrvatskoj i za povratak u matičnu državu ili za putovanje u treću državu.

U prvom kvartalu 2004. godine predviđa se donošenje odgovarajućeg jedinstvenog akta Vlade Republike Hrvatske (Uredba o viznom sustavu) kojim bi bili obuhvaćeni svi elementi viznog sustava.

Tijekom 2003. godine, vizni se sustav Republike Hrvatske donekle promijenio. U odnosu na Uredbu EU 539/2001 od 15. ožujka 2001. godine, provedeno je usklađenje te je ukinut vizni režim za posebna upravna područja Hong Kong i Macao NR Kine.

Odlukom Vlade Republike Hrvatske od 4. lipnja 2003. godine, privremeno je suspendiran vizni režim za državljane Srbije i Crne Gore, od 10. lipnja do 31. prosinca 2003. godine. Vlada Republike Hrvatske donijela je 18. prosinca 2003. Odluku o produljenju suspenzije viznog režima za državljane Srbije i Crne Gore do 31. siječnja 2004. godine.

U 2004. godini predviđeno je daljnje usklađivanje sa spomenutom Uredbom EU, te suzdržavanje od sklapanja novih dvostranih ugovora o ukidanju viza s onim državama koje su na "negativnom" popisu Europske unije.

3.24.3.2. INSTITUCIONALNI OKVIR

U Republici Hrvatskoj za poslove viza nadležno je Ministarstvo unutarnjih poslova i Ministarstvo vanjskih poslova, te diplomatske misije i konzularni uredi Republike Hrvatske.

U I. kvartalu 2004. godine planira se dodatno stručno osposobljavanje djelatnika navedenih resora u vezi s provedbom novih propisa o strancima.

Planira se nastavak informatičkog povezivanja diplomatskih misija i konzularnih ureda s Ministarstvom vanjskih poslova, uvođenjem informacijsko-komunikacijskog sustava IKOS te njihovo povezivanje s informatičkim sustavom za vize Ministarstva unutarnjih poslova.

Do listopada 2003. godine IKOS je uveden u 24 diplomatske misije i konzularnih ureda. Predviđeno je da se tijekom 2004. godine sustav IKOS uvede u većinu diplomatskih misija i konzularnih ureda Republike Hrvatske u inozemstvu.

3.24.4. UPRAVLJANJE GRANICOM

3.24.4.1. PRAVNI OKVIR

Državna granica Republike Hrvatske dugačka je ukupno 3.332,0 km, od čega je 1.369,5 km kopnene, 1.012,5 km riječne i 950 km pomorske granice. Upravljanje granicom, nadzor i zaštita državnog područja provodi se na temelju važećeg unutarnjeg zakonodavstva i međunarodnog prava, polazeći od utvrđene republičke granice koja je postojala u bivšoj SFRJ prema svim susjednim zemljama i u okviru kojih je Republika Hrvatska međunarodno priznata kao samostalna i suverena.

Iako Republika Hrvatska ima zaključene ugovore o državnoj granici, još uvijek postoje neriješena pitanja demarkacije granice s nekim od susjednih zemalja. Republika Hrvatska je pravni slijednik svih ranijih ugovora sklopljenih između bivše SFRJ i Republike Italije, Republike Mađarske, te sporazuma odnosno konvencija koje se odnose na pitanje granice.

Ugovor o državnoj granici između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine potpisan je 30. srpnja 1999. godine. Tim je ugovorom osnovano i Međudržavno diplomatsko povjerenstvo unutar kojeg se vode pregovori između hrvatske i bosansko-hercegovačke strane o Aneksu Ugovora.

Pregovori oko Ugovora o državnoj granici s Republikom Slovenijom su u tijeku, a potkraj 2001. godine započeo je postupak za utvrđivanje hrvatsko-jugoslovenske granice. Osnovana je Međudržavna diplomatska komisija za identifikaciju-utvrđivanje granične crte i pripremu Ugovora o državnoj granici. Određen napredak u približavanju različitih polaznih stajališta postignut je potpisivanjem Protokola o načelima za identifikaciju-utvrđivanje granične crte i pripremu Ugovora o državnoj granici u travnju 2002. godine, koji je sada temeljni okvirni dokument za daljnji rad. Vođenje pregovora o ugovorima o državnoj granici u nadležnosti je Komisije za granice, osnovane u srpnju 2001. godine.

Nadzor državne granice u nadležnosti je Ministarstva unutarnjih poslova, te je ponajprije bio reguliran Zakonom o nadzoru državne granice (NN br.9/92 i 34/95). Uz Zakon o nadzoru državne granice, način postupanja granične policije i aktivnosti relevantne za državnu granicu uređeni su i drugim posebnim propisima i podzakonskim aktima.

U okviru Twinning projekta «Integrirano upravljanje granicom-granična policija», a koji je proveden u okviru CARDS programa 2001. izrađen je sa stručnjacima Europske unije novi Zakon o nadzoru državne granice (173/03) koji je donesen 15. listopada 2003. g. i stupio na snagu 08. studenog 2003. godine.

Odredbe ovoga Zakona u potpunosti su usklađene sa Schengenskim provedbenim sporazumom, Schengenskim zajedničkim priručnikom i obvezujućim europskim smjernicama. Pri izradi prijedloga Zakona uvažavana su iskustva hrvatske granične policije kao i spoznaje stručnjaka zemalja partnera iz Europske unije koji su sudjelovali u okviru Twinning projekta, u izradi Nacrta prijedloga Zakona.

Prioritet u području upravljanja granicom do kraja 2003. godine i za 2004. godinu prije svega je izrada podzakonskih akata u vezi s provođenjem Zakona o nadzoru državne granice i to:

- Uredba o standardima i uvjetima koje moraju ispunjavati granični prijelazi za sigurno i ekonomično obavljanje granične kontrole,
- Pravilnik o načinu obavljanja nadzora državne granice,
- Pravilnik o uvjetima i načinu određivanja područja graničnih prijelaza,
- Pravilnik o načinu utvrđivanja i rješavanja povrede državne granice,
- Pravilnik o uvjetima određivanja privremenih graničnih prijelaza, uvjetima i načinu rada.

Nadalje, prioritet je i provedba Sporazuma o prekograničnoj policijskoj suradnji sklopljenog između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Slovenije i sklapanje novih sporazuma do kraja 2004. godine, te implementacija Strateških dokumenata za prilagodbu granične policije za područja prilagodbe zakonodavstva i organizacijsko-kadrovskog koncepta.

Za provođenje mjera u području upravljanja granicom u 2004. godini potrebno je osigurati financijska sredstva u državnom proračunu, prije svega za provođenje Zakona o nadzoru državne granice uključujući i izradu podzakonskih akata u iznosu od 377.195.000 kuna.

3.24.4.2. INSTITUCIONALNI OKVIR

Prema Zakonu o nadzoru državne granice poslove zaštite državne granice po cijeloj njenoj dužini i poslove granične kontrole obavlja Ministarstvo unutarnjih poslova. Prema ustrojstvu

Ministarstva unutarnjih poslova unutar toga Ministarstva nema samostalne granične policije. Organizacijske jedinice policije koje provode zadatke granične policije sastavni su dio Ravnateljstva policije.

Donošenjem Zakona o policiji, koji je stupio na snagu 2001. godine, Uredbe Vlade RH i Pravilnika o unutarnjem redu Ministarstva unutarnjih poslova RH za poslove nadzora državne granice zadužena je Uprava za granicu u okviru Ravnateljstva policije. Ista je 15. siječnja 2002. godine ustrojena na državnoj razini, te je stavljena u funkciju 1. srpnja 2002. godine.

Uprava za granicu je nadležna za provedbu i usklađivanje zadataka granične policije (nadzor državne granice i suzbijanje nezakonitih migracija).

Kako bi se ostvario strateški cilj RH za članstvo u Europskoj uniji, a slijedom uspješne provedbe Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju te sukladno programskim prioritetima Vlade RH, potrebno je sveobuhvatno, sukcesivno postizanje standarda Europske unije na svim područjima relevantnim za graničnu policiju.

To uključuje, između ostalog, razvoj učinkovitog koncepta ustroja i korištenja osoblja granične policije, uz uvažavanje standarda Europske unije u području nadzora državne granice.

Također je potrebno dovršiti preustroj granične policije na regionalnoj i lokalnoj razini, te uspostaviti jasan sustav zapovijedanja po vertikalnoj liniji s razine ministarstva do razine policijske postaje.

Sve institucionalne promjene i mjere koje se, u tom smislu, predviđaju za 2004. godinu detaljno su razrađene u Poglavlju IV. Jačanje administrativne sposobnosti.

3.24.5. POLICIJSKA SURADNJA

3.24.5.1. PRAVNI OKVIR

Republika Hrvatska je notifikacijom o sukcesiji postala stranka tri konvencije Ujedinjenih naroda koje se odnose na policijsku suradnju (Jedinstvena konvencija o opojnim drogama, Konvencija o psihotropnim tvarima, Konvenciju protiv nedozvoljenog prometa opojnim drogama i psihotropnim tvarima), do sada je ratificirala sedam konvencija i dva protokola Vijeća Europe koji se odnose na policijsku suradnju (Europska konvenciju za sprečavanje mučenja i neljudskog ili ponižavajućeg postupanja i kažnjavanja, Kaznenopravnu konvenciju o korupciji, Građanskopravnu konvenciju o korupciji, Konvenciju o pranju, traganju, privremenom oduzimanju i oduzimanju prihoda stečenom kaznenim djelom, Konvenciju o kibernetičkom kriminalu, Konvenciju o uzajamnoj sudskoj pomoći u kazneno pravnim stvarima s protokolom, Konvencija o borbi protiv terorizma te protokole (1. i 2.) za sprečavanje mučenja i neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja) pored toga ratificirala je i dvije konvencije, dva protokola, jednu rezoluciju i jedan pakt Ujedinjenih naroda koji se odnose na policijsku suradnju (Konvenciju protiv mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kazni, Konvenciju o borbi protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta, Protokol o sprečavanju, suzbijanju i kažnjavanju krijumčarenja ljudi, posebice žena i djece, Protokol protiv krijumčarenja imigranata kopnom, morem i zrakom, Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima i Rezolucija 1373 o borbi protiv terorizma). U pripremi za ratificiranje nalaze se četiri međunarodna pravna akta koji se odnose na policijsku suradnju (Europski sporazum o propisima koji uređuju kretanje osoba između država članica Vijeća Europe, Europska konvencija o kontroli stjecanja i posjedovanja vatrenog oružja od pojedinaca, Sporazum o nezakonitoj trgovini morskim putem kojim se primjenjuje članka 17 Konvencije UN-a protiv nezakonite trgovine opojnim drogama i psihotropnim tvarima te Konvencija o zaštiti pojedinaca obzirom na automatsku obradu podataka), dok se jedan međunarodni akt koji se odnosi na policijsku suradnju nalazi u postupku notifikacije (Međunarodnu konvenciju protiv uzimanja talaca).

Kada je u pitanju nacionalno zakonodavstvo, policijska suradnja regulirana je kroz 24 nacionalna zakona od kojih je 8 do sada na odgovarajući način usklađeno s konvencijama VE i UN-a (Kazneni zakon, Zakon o kaznenom postupku, Zakon o prekršajima, Zakon o prekršajima protiv javnog reda i

mira, Zakon o policiji, Zakon o nadzoru državne granice, Zakon o sigurnosti prometa na cestama i zakon o javnom okupljanju).

Tijekom 2003. g. provodili su se svi bilateralni ugovori o suradnji u borbi protiv međunarodne protuzakonite trgovine opojnim drogama i psihotropnim tvarima, međunarodnog terorizma i organiziranog kriminala.

Sporazum između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Slovenije o prekograničnoj policijskoj suradnji potpisan 5. studenog 2002. godine, 23. siječnja 2003. godine ratificiran je od Sabora Republike Hrvatske 23. siječnja 2003. godine. Sporazum je stupio na snagu 16. travnja 2003. godine. Ovim sporazumom dogovoreni su: oblici policijske suradnje dvaju ministarstava, način funkcioniranja zajedničkih ophodnji na zajedničkoj državnoj granici, izmjena časnika za vezu, uredi za vezu, razmjena informacija i dr.

INTERPOL

NCB Interpol Zagreb je 18.04.2003. Napustio komunikacijski sustav X.400 i prešao na novi globalni Interpolov komunikacijski sustav I-24/7 kao 33. Zemlja na svijetu koja je sustav uvela u rad. Za sada radimo na specifikacijama koje zadovoljavaju malu infrastrukturu dok ćemo realizacijom EC-CARDS projekta preći na srednju infrastrukturu koja se u bilo kojem trenutku zbog svoje polivalentne strukture ostvarene kroz kvalitetno planiranje projekta može prebaciti u veliku infrastrukturu, te kvalitetno odraditi zadaće i u radu sa aplikacijama poput workflow software-a.

EC-CARDS projektom "Interpol/Balkan Project", kojega je nosiocič IPSG, NCB Interpol Zagreb zaprimiti će računalnu, sigurnosnu i mrežnu opremu u vrijednosti od ca 125.000,00 Eur na temelju vlastitog projekta implementacije sustava I-24/7 u informatički sustav MUP-a. Instalacija opreme očekuje se tijekom travnja 2004. godine. Oprema će biti kompatibilna sa FBI listom opreme kompatibilne sa AFIS-om, te je projekt izveden tako da se djelomično naslanja na EC-CARDS projekt "Integrated Border Management" tj. tako da može u budućnosti koristiti njegovu mrežnu infrastrukturu koja će u sklopu istog biti realizirana.

Europol

U sklopu aktivnosti usmjerenih ka pristupanju Europolu, unutar MUP-a RH, dana 14. prosinca 2002., osnovana je radna skupina za pripremu početka pregovora za sklapanje Sporazuma o suradnji između Republike Hrvatske i Europolu. Postupak sklapanja Sporazuma o suradnji s pet država nečlanica Europske unije (Državna zajednice Srbije i Crne Gore, Bosna i Hercegovina, Republika Albanija, Bivša Jugoslavenska Federativna Republika Makedonija i Republika Hrvatska), započeo je temeljem odluke Vijeća Europske unije za pravosuđe i unutarnje poslove od 13. lipnja 2002. godine – u organizaciji Europolu u svrhu priprema za službene pregovore, a tada je izaslanstvo zaprimilo i službeni poziv za početak razgovora o sklapanju Sporazuma o suradnji s Europolom kao i Upitnik za evaluaciju sposobnosti sudjelovanja u Europolu.

Odgovori na navedeni Upitnik poslužiti će evaluacijskom timu Europolu za procjenu ispunjavanja uvjeta za sklapanje sporazuma o suradnji.

Na rečenom sastanku, hrvatska delegacija izvijestila je predstavnike Europolu o statusu domaće legislative. Također je priopćeno da je u vrlo kratkom roku realno očekivati ratifikaciju Konvencije 108, te da Zakon o zaštiti osobnih podataka, koji je u tom trenutku bio u visokom stupnju izrade, sadrži standarde iz rečene Konvencije, odnosno Direktive EU br. 95/C 316/01 što upućuje na mogućnost da Republika Hrvatska vrlo brzo stekne traženi preduvjet za sklapanje Sporazuma o suradnji s Europolom, za što je Republika Hrvatska zainteresirana.

Republika Hrvatska 5. lipnja 2003. g. potpisala je Konvencije o zaštiti osoba kod automatske obrade osobnih podataka.

Zakon o zaštiti osobnih podataka stupio je na snagu dana 20. lipnja 2003. godine.

Odgovori na Upitnik proslijeđeni dana 25. studenog 2003.g., nakon usklađivanja sa Zakonom o zaštiti osobnih podataka i Konvencijom VE o zaštiti osoba kod automatske obrade podataka.

U Ministarstvu unutarnjih poslova Republike Hrvatske osnovana je radna skupina u cilju što skorije pripreme pregovora za sklapanje Ugovora o suradnji s Europolom. U tom smislu pristupilo se izradi podzakonskih akata koji bi trebali urediti kako zaštitu osobnih podataka tako i organizaciju budućeg Odsjeka Europol. Uz navedeno, pristupljeno je utvrđivanju stupnja uključivanja ostalih agencija za provođenje zakona u Sporazum o suradnji s Europolom te oblikovanju nacionalnog ureda Europol. U sklopu oblikovanja nacionalnog ureda Europol, izvršeno je utvrđivanje organizacije i definiranje radnih procesa, te izrada sistematizacije. Adekvatno reguliranje pitanja uspostavljanja, zaštite i korištenja evidencija koje sadrže osobne podatke, prioritetna je zadaća u cilju zadovoljavanja standarda koji nameće Europol. Donošenjem Zakona o zaštiti osobnih podataka ostvaren je veliki pomak ka standardima Europol, dok u narednom periodu slijedi izrada podzakonskih akata koji će regulirati sva pitanja u svezi određivanja vrste podatka, načina prikupljanja, pohrane, zaštite, korištenja i obaveze brisanja podataka.

3.24.5.2. INSTITUCIONALNI OKVIR

Tijelo nadležno za provedbu policijske suradnje je Ministarstvo unutarnjih poslova, Kabinet ministra - Odjel za međunarodne odnose i Ravnateljstvo policije, Uprava kriminalističke policije, Odjel za međunarodnu policijsku suradnju.

Organizacijski, Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske izradilo je prijedlog za osnivanje Odsjeka Europol u Odjelu za međunarodnu policijsku suradnju te je izrađen prijedlog ustroja i radne zadaće Odsjeka Europol po osnivanju.

3. 24. 5. TERORIZAM

3.24.5.1. PRAVNI OKVIR

U odnosu na Nacionalni program Republike Hrvatske za pridruživanje Europskoj uniji za 2003. g. prioritetna je zadaća Ministarstva pravosuđa Republike Hrvatske bila da se Kaznenim zakonom obuhvate ponašanja koja se prema međunarodno prihvaćenim standardima smatraju terorističkim, kao i da se osigura sudjelovanje Republike Hrvatske u međunarodnoj borbi protiv terorizma.

Ova nastojanja rezultirala su stupanjem na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona RH (Narodne novine broj 111/03 od 15.07.2003. godine), kojim je bio izmijenjen dio propisa koji se odnosi na definiciju terorizma, inkriminiranje udruživanja u terorističku grupu, kriminalizaciju pripremnih radnji koje prethode počinjenju terorističkih kaznenih djela i u tom kontekstu financiranja terorističkih aktivnosti i usklađivanja sustava kaznenopravnih sankcija. Zakon o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona trebao se početi primjenjivati od 01.12.2003. godine.

Međutim, Odlukom Ustavnog suda RH od 27.11.2003. koja je bila objavljena u Narodnim novinama broj 190 od 03.12.2003. godine, u cijelosti je ukinut Zakon o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona RH i to radi pogreške u proceduri njegova donošenja, odnosno glasovanju zastupnika u Hrvatskom saboru.

Usljed navedenog, predmetni Zakon o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona nije više na snazi u Republici Hrvatskoj, međutim kako njegove materijalne odredbe koje se odnose na pitanje terorizma nisu bile upitne, pa će kao takve najvjerojatnije biti upućene u saborsku proceduru radi ponovnog donošenja. Stoga se u nastavku daje skraćeni prikaz navedenih prijedloga izmjena materijalnih odredaba Kaznenog zakona RH.

Novu definiciju međunarodnog terorizma, predlaže se donijeti usuglašenu sa standardom Okvirne odluke o borbi protiv terorizma od 13.6.2002. (Council Framework Decision od 13. June 2003 on combating terrorism, OJ L 164 of 22 June 2002, p.3). Osnovni oblik kaznenog djela sadržavao bi element inozemnosti koji bi razgraničio ovu definiciju od definicije kaznenog djela protudržavnog terorizma sadržanu u članku 141 KZ koja ima nacionalni značaj.

Članak 89. stavak 23. KZ predlaže se uskladiti za novom definicijom zločinačke organizacije u skladu s odredbom članka 2. Konvencije UN o transnacionalnom organiziranom kriminalitetu.

Članak 187. predlaže se dopuniti inkriminiranjem udruživanja u grupu radi počinjenja terorističkih kaznenih djela - međunarodnog terorizma, ugrožavanja sigurnosti osoba pod međunarodnom zaštitom, uzimanjem talaca, zlouporabom nuklearnih tvari, otmice zrakoplova ili broda, te ugrožavanja sigurnosti međunarodnog zračnog prometa i međunarodne plovidbe. Obzirom na povećanu opasnost tih kaznenih djela predlaže se pooštriti kazne u skladu s međunarodnim Konvencijama sa zatvorskim kaznama čije bi trajanje bilo usklađeno sa standardima iz Okvirne odluke.

Kao nova kaznena djela predlažu se i djelo naknadne pomoći počinitelju kaznenog djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom, te pripremanje kaznenih djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom.

Prema važećem kaznenom zakonodavstvu RH u slučaju kada bi bilo počinjeno kazneno djelo terorizma ulogu koordinatora kriminalističke obrade preuzima nadležni državni odvjetnik koji zahtjeva poduzimanje potrebnih mjera radi pronalaska počinitelja, poduzimanja izvida kaznenih djela i provjeravanje provedbe pojedinih izvidnih radnji i mjera radi prikupljanja podataka važnih za pokretanje kaznenog postupka.

Pozitivno kazneno zakonodavstvo RH sadrži odredbe o mjerama osiguranja prisilnog oduzimanja sredstava, prihoda ili imovine ostvarene kaznenim djelima do okončanja kaznenog postupka, tako da se ta imovina «zaleđuje» prije započinjanja kaznenog postupka. Radi se o postupku prisilnog oduzimanja imovine koja se može upotrijebiti za financiranje terorizma ili potječe od akata međunarodnog terorizma.

Tijekom 2004. godine i nadalje je prioritet provedba Europske konvencije o suzbijanju terorizma, kao i Međunarodne konvencije o sprječavanju financiranja terorizma, te daljnje sklapanje bilateralnih ugovora i pristupanje multilateralnima kojima Republika Hrvatska još nije pristupila."

3.24.6.2. INSTITUCIONALNI OKVIR

U Republici Hrvatskoj prema Zakonu o policiji, policijski poslovi obavljaju se u Ravnateljstvu policije koje je ustrojeno na razini države – sa sjedištem u glavnom gradu Zagrebu i nadležnošću za teritorij cijele države, 20 policijskih uprava, koje u potpunosti slijede ustroj državne uprave i pokrivaju 20 županija, te u svom sastavu imaju policijske postaje.

U Ravnateljstvu policije, ustrojena je i djeluje Uprava kriminalističke policije koja je zadužena i nadležna za praćenje i izučavanje stanja i kretanja ukupnog kriminaliteta na cijelom državnom teritoriju.

U Upravi kriminalističke policije u sjedištu ustrojen je i djeluje Odjel terorizma i ratnih zločina, u čijoj nadležnosti je praćenje stanja i kretanja terorizma i terorističkih aktivnosti, te kriminalističko istraživanje kaznenih djela terorizma i drugih sigurnosnih pojava koje su u svezi sa terorizmom, na području cijele države. Također, u policijskim upravama, ovisno o veličini uprave su ustrojene odgovarajuće organizacione jedinice sa istom zadaćom. Svi policijski službenici moraju imati završenu visoku stručnu spremu, odnosno fakultetsku naobrazbu i određena specijalistička znanja, koja se stječu dodatnom edukacijom.

U Ravnateljstvu policije je ustrojeno i Zapovjedništvo specijalne policije čije su antiterorističke jedinice posebno uvježbane i zadužene za djelovanje u kriznim situacijama poput talačkih kriza, otmica zrakoplova i sl., odnosno za savladavanje direktnog otpora.

Svojom Odlukom od 22. 11. 2001. g., Vlada Republike Hrvatske je osnovala Međuresorsku radnu skupinu za nadgledanje nacionalne implementacije Rezolucije Vijeća sigurnosti UN-a broj 1373 (2001), koja se odnosi na borbu protiv terorizma. Vlada RH povjerila je ovoj Međuresorskoj radnoj skupini koordinaciju svih aktivnosti nadležnih državnih tijela koja su zadužena za implementaciju Rezolucije Vijeća sigurnosti broj 1373, kao i pripremu izvještaja prema paragrafu 6. Rezolucije 1373.

Međuresorska radna skupina za nadgledanje nacionalne implementacije Rezolucije Vijeća sigurnosti UN-a broj 1373 (2001) ima sjedište u Ministarstvu vanjskih poslova i sačinjena je od predstavnika Ministarstva unutarnjih poslova, Ministarstva obrane, Ministarstva pravosuđa, , Ministarstva financija, Ureda za sprečavanje pranja novca Ministarstva financija, Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva, Ministarstvamora, turizma, prometa i razvitka, Hrvatske narodne banke i Ureda Glavnog državnog odvjetnika (tužitelja). Predsjedavajući Međuresorske radne skupine ovlašten je uključiti predstavnike bilo kojeg drugog državnog tijela u skupinu, ako smatra da je ti potrebno.

Međuresorska radna skupina informira Vladu Republike Hrvatske podatke o mjerama koje je neophodno poduzeti radi smanjenja potencijalnog rizika od terorističkih napada, a do sada je podnijela tri izvješća Antiterorističkom komitetu Vijeća sigurnosti UN-a o nacionalnoj implementaciji rezolucije 1373 (2001).

Vlada Republike Hrvatske je dana 22. studenog 2001. g. usvojila zaključak prema kojem su sva nadležna državna tijela obvezna podnijeti amandmane na sve zakone i propise, unutar svoje nadležnosti, koji su neophodni za implementaciju obveza sadržanih u rezoluciji Vijeća sigurnosti broj 1373 (2001). Nadalje, sva nadležna državna tijela su dobila zadaću da ponovno ocijene zakone koji su u proceduri izglasavanja u Hrvatskom saboru, te da predlože nove amandmane koji će osigurati punu implementaciju rezolucije Vijeća sigurnosti broj 1373 (2001). Ovaj zakonski postupak je u tijeku.

Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta kao posebna ustrojstvena jedinica Državnog odvjetništva sa sjedištem u Zagrebu za cijelo područje Republike Hrvatske je središnje specijalizirano tijelo, tijelo sa određenim djelokrugom i nadležnosti koja je propisna katalogom kaznenih djela. Ured je nadležan za koruptivna kaznena djela, a isto tako za sva kaznena djela koja su proizašla iz djelovanja organizirane grupe ili zločinačke organizacije te za kaznena djela gdje su počinitelji povezani s inozemstvom što je u svezi članka 19. Konvencije UN-a o borbi protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta. Odjeli Ureda nadležni su za suradnju u skladu s međunarodnim ugovorima, pa surađuju s nadležnim tijelima drugih država i međunarodnih organizacija i usmjeravaju rad radi otkrivanja

kaznenih djela, te provode zajedničke istrage posebnim istražnim tehnikama (članak 19. Konvencije UN.-a o borbi protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta).

U Ministarstvu unutarnjih poslova se posvećuje velika pažnja edukaciji i obuci policijskih službenika. Ona se sastoji od redovitog organiziranja seminara i tečajeva, samostalno ili u suradnji s Policijskom akademijom, koristeći vlastita znanja i kadrove, ali i uključivanjem vanjskih suradnika – znanstvenika i stručnjaka. Ističemo tečaj pod nazivom "Kriminalistička obrada kaznenih djela počinjenih eksplozivnim napravama", koji se održava svake godine, a namijenjen je policijskim službenicima koji obnašaju poslove suzbijanja terorizma. Osim toga osoblje se obučava i kroz tečajeve i seminare koji su organizirani od strane drugih zemalja, te možemo kao primjer navesti tečaj "Major case management" održan na FBI Akademiji u Sjedinjenim Američkim Državama, a organiziran od strane Department of State – DS/ATA (Diplomatic security service - Anti terrorism assistance programm).

Kao član Interpola, Ministarstvo unutarnjih poslova je aktivno uključeno u razmjenu informacija o teroristima, terorističkim organizacijama te organizacijama i pojedincima koji aktivno logistički i financijski pomažu terorističke aktivnosti, što je posebno vidljivo kroz vrlo aktivno sudjelovanje u Interpolovoj ekspertnoj skupini "FUSION" za borbu protiv terorizma.

U cilju što efikasnije borbe protiv terorizma Ministarstvo unutarnjih poslova u 2004. g. i nadalje planira konstantno provoditi edukaciju i stručno usavršavanje svih policijskih službenika, a poglavito onih koji sudjeluju neposredno u borbi protiv terorizma s posebnim naglaskom na nove oblike i vidove terorizma.

3.24.7. ORGANIZIRANI KRIMINAL I KORUPCIJA

3.24.7.1. ORGANIZIRANI KRIMINAL

Tijekom 2003. g. u Republici Hrvatskoj poduzeto je niz mjera u cilju borbe protiv organiziranog kriminala. Aktivnosti su se odnosile prije svega na sustavno prikupljanje podatka i rješavanja pojava organiziranog kriminala, s naglaskom na međusobnu suradnju između tijela državnih vlasti uključenih u proces suzbijanje organiziranog kriminala. Temeljni pravni okvir nacionalnog zakonodavstva za suzbijanje organiziranog kriminala nalazi se u Kaznenom zakoniku (Narodne novine br. 110/1997, 27/1998, 129/2000 i 51/2001 i 111/03), Zakonu o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta (Narodne novine br. 88/01 i 12/02) i Zakonu o kaznenom postupku (Narodne novine br. 110/97, 27/98, 58/99, 112/99 i 58/02).

U studenom 2003. g. Vlada Republike Hrvatske usvojila je Program posebnih akcijskih mjera protiv organiziranog kriminaliteta, te je osnovala Povjerenstvo za praćenje provođenja mjera, čiji članovi su predstavnici Ministarstva pravosuđa, Ministarstva unutarnjih poslova, Ureda za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminala, Ureda za sprečavanje pranja novca, Županijskog suda u Zagrebu i Pravnog fakulteta U Zagrebu.

Za 2004. g. predviđa se donošenje posebnog Nacionalnog plana za borbu protiv organiziranog kriminala, te izmjene Zakona o kaznenom postupku i izmjene Zakona o USKOK-u.

Plan provedbe SSP

Redni broj	Mjera	Rok provedbe	Nositelji
	izrada Nacionalnog plana za borbu protiv organiziranog kriminala članak 80. SSP-a	06/2004	MP MUP DO USKOK USPN

3.24.7.2. TRGOVANJE LJUDIMA

U okviru važećeg nacionalnog zakonodavstva Republike Hrvatske postoji više zakonskih inkriminacija koja pravno reguliraju područje trgovanja ljudima, i to posebice odredbe kaznenog djela Uspostava ropstva i prijevoz robova u smislu članka 175 Kaznenog zakona, Međunarodne prostitucije u smislu članka 178 Kaznenog zakona, Podvođenja u smislu članka 195 Kaznenog zakona te Protuzakonito prebacivanje osoba preko državne granice u smislu članka 177 Kaznenog zakona.

U skladu s propisanim obvezama iz Nacionalnog plana za suzbijanje trgovanja ljudima, koje se odnose na pružanje pomoći i zaštite žrtvama trgovanja ljudima, izrađen je i novi Zakon o strancima (Narodne novine br. 109/2003), kojim se propisuje mogućnost davanja privremenog boravka žrtvi trgovanja ljudima, ako za to postoji opravdan razlog određen zakonom ili međunarodnim sporazumom.

Za istaknuti je da je Republika Hrvatska aktivno učestvovala u izradi Konvencije Ujedinjenih naroda o transnacionalnom organiziranom kriminalu i jedna je od prvih zemalja koja je navedenu Konvenciju potpisala i ratificirala, kao i njoj dva pripadajuća Protokola i to Protokol o prevenciji, suzbijanju i kažnjavanju trgovanja ljudima i Protokol protiv krijumčarenja migranata kopnom, morem i zrakom (NN MU br. 14 od 22. 11. 2002.)

Također, na UN-ovoj konferenciji o suzbijanju transnacionalnog organiziranog kriminala, održanoj 2000.-te godine u Palermu, usvojena je i Antitraficking deklaracija država jugoistočne Europe. Deklaracija je usvojena na inicijativu Radne skupine za suzbijanje trgovanja ljudima Pakta o stabilnosti, koja djeluje u okviru Podstola za pravosuđe i unutarnje poslove III. Radnog stola. Republika Hrvatska aktivno sudjeluje i u radu te Radne skupine.

Kao instrument ove Deklaracije Pakta o stabilnosti, u Hrvatskoj je, u gradu Zagrebu, 2001. godine održan i Regionalni ministarski forum na temu suzbijanja trgovanja ljudima na kojem su državni predstavnici ministarstava unutarnjih poslova zemalja jugoistočne Europe potpisali *“Izjavu o obvezi za stvaranje mehanizma razmjene informacija u svezi trgovanja ljudima u jugoistočnoj Europi”*. Također, Republika Hrvatska potpisala je 11. prosinca 2002. godine na III. Regionalnom ministarskom forumu u Tirani i *“Izjavu o preuzimanju obveza u svezi odobravanja privremenog boravišta žrtvama trgovanja ljudima”*.

Nadalje, na Europskoj konferenciji o sprečavanju i borbi protiv trgovanja ljudima, koja je održana u rujnu 2002. godine u Bruxellesu, usvojen je prvi dokument Europske unije koji cjelovito regulira problem trgovanja ljudima te su sve aktivnosti predviđene hrvatskim Nacionalnim planom za suzbijanje trgovanja ljudima usklađene sa načelima i aktivnostima predviđenim Bruxelleskom deklaracijom.

Za istaknuti je, također, da ju u Republici Hrvatskoj, u cilju usklađivanja zakonodavstva s postojećim međunarodnim standardima, donesen Zakona zaštiti svjedoka, kao i Zakon o kaznenoj odgovornosti pravnih osoba.

Upravo zbog činjenice da je trgovanje ljudima značajan međunarodni problem, dana 9. svibnja 2002. godine, odlukom Vlade RH, osnovan je Nacionalni odbor za suzbijanje trgovanja ljudima. Članovi Nacionalnog odbora su predstavnici svih relevantnih ministarstava i državnih upravnih organizacija, Hrvatskoga sabora, Državnog odvjetništva Republike Hrvatske, te predstavnici nevladinih udruga i medija. Tajništvo Nacionalnog odbora smješteno je u Vladinom Uredu za ljudska prava i ima ulogu koordinacije svih aktivnosti na nacionalnoj i međunarodnoj razini.

Dana 14. studenoga 2002. godine, zaključkom Vlade Republike Hrvatske donesen je Nacionalni plan za suzbijanje trgovanja ljudima, koji sadrži cijeli niz aktivnosti i mjera, i to podijeljenih u 5 prioriternih područja:

- Zakonski okvir (usklađivanje važećeg zakonodavstva s postojećim međunarodnim standardima, te donošenje novih zakonskih i podzakonskih propisa, posebice onih koji se odnose na zaštitu i pružanje pomoći žrtvama trgovanja u smislu zaštite žrtve u svojstvu svjedoka, reguliranja statusa boravka žrtve, naknade štete i dr.), Iz već prethodno navedenog, razvidne su postignute aktivnosti usmjerene na usklađivanje zakonodavstva s postojećim međunarodnim standardima.

- Pomoć i zaštita žrtava (formiranje i osposobljavanje mobilnog tima stručnjaka, prihvati i zbrinjavanje žrtve, smještaj u prihvatne centre /skloništa uz pružanje pravne, psihosocijalne i zdravstvene pomoći),

Sukladno Nacionalnom planu za suzbijanje trgovanja ljudima, Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, u cilju identifikacije žrtava trgovanja ljudima, te pružanja pomoći i zaštite, uspostavilo je suradnju kako s drugim ministarstvima uključenim u rješavanje problema tako i s nevladinim organizacijama i međunarodnim organizacijama, (prije svega Međunarodnom organizacijom za migracije) te je u konkretnim slučajevima trgovanja ljudima usvojena standardna procedura postupanja u smislu neposrednih izvršitelja te načina djelovanja, i to:

- Izvori saznanja: MUP RH, USKOK, Nacionalni odbor, IOM, NGO, SOS line i dr.
- Postupak identifikacije žrtve trgovanja ljudima: MUP RH, USKOK, a u slučajevima kada je žrtva maloljetna osoba, uključuju se i službenici resornog ministarstva nadležnog za skrb nad maloljetnicima.
- Asistencija u pružanju pomoći i smještaju: IOM
- Pružanje pomoći i zaštite žrtvi (siguran smještaj – medicinska, psihosocijalna i pravna pomoć): MGRIP, NGO, IOM i Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi
- Sudski postupak: Državno odvjetništvo RH, USKOK

Za istaknuti je također, da su nevladine organizacije, koje operativno rade na SOS-liniji, u direktnom 24-satnom kontaktu s osobom iz Ministarstva unutarnjih poslova RH nadležnom za rješavanje problematike u svezi trgovanja ljudima.

Resorno ministarstvo izvršilo je potrebne aktivnosti vezane uz uspostavu sigurnog skloništa i prihvatnih centara. Prijedlog je usvojen na sjednici Nacionalnog odbora održanoj 03. srpnja 2003. godine čime je RH i službeno dobila sigurno sklonište te tri prihvatna centra, koji su namijenjeni isključivo sa smještaj i zaštitu žrtava trgovanja ljudima.

Radi sustavnog praćenja svih aktivnosti u svezi pružanja pomoći i zaštite trgovanim osobama, u Vladinom Uredu za ljudska prava, ustrojena je središnja baza podataka o žrtvama trgovanja ljudima.

- Prevenција (identificiranje uzroka trgovanja ljudima, proučavanje i sprječavanje socijalnih i ekonomskih uzroka trgovanja ljudima, informiranje javnosti, senzibiliziranje i osvješćivanje javnosti o pojavi trgovanja ljudima)

U cilju informiranja javnosti o problemu trgovanja ljudima Nacionalni odbor za suzbijanje trgovanja ljudima u suradnji s Međunarodnom organizacijom za migracije proveo je široku javnu kampanju (TV spotovi, poster, letci) u sklopu koje je pokrenut i rad SOS telefonske linije. Ta je linija osim žrtvama trgovanja ljudima, namijenjena svim osobama koje žele dobiti više informacija o problemu trgovanja ljudima.

Uz tu široku nacionalnu kampanju, Koordinacija nevladinih udruga, koje se bave ovom problematikom, organizirala je posebnu kampanju na razini lokalnih zajednica, a koja je prije svega namijenjena populaciji srednjoškolskog uzrasta.

U cilju utvrđivanja stupnja informiranosti građana RH o problematici trgovanja ljudima, misija Međunarodne organizacije za migracije u RH, u suradnji s lokalnim nevladinim udrugama, provela je istraživanje javnog mnijenja koje je objavljeno u srpnju 2002. godine, a koje je pokazalo da su hrvatski državljani, pogotovo osobe mlađe životne dobi, o istom dobro informirani.

- Edukacija (sustavna edukacija djece, mladeži i žena s ciljem podizanja razine samozaštite, ali i edukacija edukatora i posebnih ciljanih skupina radi stjecanja specifičnih znanja o trgovanju ljudima, a to obuhvaća policijske i carinske djelatnike, djelatnike u pravosuđu, u medijima, kao i osoblje koje će skrbiti o žrtvama trgovanja ljudima).

Sukladno obvezama koje proizlaze iz Nacionalnog plana za suzbijanje trgovanja ljudima, kontinuirano se provodi sustavna edukacija svih gore navedenih ciljanih skupina radi stjecanja specifičnih znanja o trgovanju ljudima, kao i usvajanja multidisciplinarnog pristupa, potrebnog u rješavanju ove problematike. Ista je zasnovana na razmjeni međunarodnih iskustava i znanja o problemu trgovanja ljudima, a posebice se u ovom području ističe regionalna suradnja u okviru Pakta o stabilnosti koja se odnosi na provedbu treninga policije, sudaca, državnih odvjetnika, i nevladinih udruga.

- Međunarodna suradnja (Regionalna suradnja u okviru Pakta o stabilnosti, bilateralna suradnja s državama regije, suradnja s državama članicama EU, sa zemljama kandidatima za članstvo u EU, te suradnja s međunarodnim organizacijama.)

S obzirom da je trgovanje ljudima međunarodni problem uspostavljena je uska suradnja kako sa susjednim državama i državama regije tako i suradnja na široj globalnoj razini. Pritom, za istaknuti je posebice aktivnu suradnju u okviru Pakta o stabilnosti, Radne skupine za suzbijanje trgovanja ljudima (Task Forces on Trafficking in Human Beings TTF) unutar III Radnog stola / Podstol za pravosuđe i unutarnje poslove.

Osim navedenih aktivnosti unutar projekta Pakta o stabilnosti za jugoistočnu Europu, Republika Hrvatska angažirala se na području regionalne i međunarodne suradnje i u okviru Jadransko-jonske inicijative, Kvadrilaterale, SEI i SECI inicijative, a posebice su se tijekom 2003. godine, s ciljem zajedničkog suprotstavljanja ovom obliku kriminaliteta, u okviru međunarodne policijske suradnje, intenzivirale aktivnosti MUP-a RH s Interpolom i Europolom (suradnja u zajedničkim projektima i operativnim akcijama).

Slijedom navedenog, prioriteti za 2004. godinu su: razvijanje i jačanje formirane strategije suzbijanja trgovanja ljudima (na preventivnom, operativnom i edukativnom planu), predviđene sadržajem Nacionalnog plana za suzbijanje trgovanja ljudima

3.24.7.3. ILEGALNO POSJEDOVANJE I KRIJUMČARENJE ORUŽJA

U Republici Hrvatskoj je u smislu Kaznenog zakona kažnjivo izrađivanje, nabavljanje, posjedovanje, prodaja ili na drugi način pribavljanje u posjed vatreno oružje ili eksplozivne tvari čije nabavljanje, prodaja ili držanje građanima nije dozvoljeno. Kvalificirani oblik postoji kada se radi o većoj količini oružja i eksplozivnih tvari bez obzira je li njihovo posjedovanje građanima dozvoljeno ili ne. Prema Kaznenom zakonu također je kažnjivo prenošenje navedene robe preko carinske crte uz izbjegavanje mjere carinskog nadzora. Zakon o oružju regulira niz aspekata u vezi s registracijom, držanjem i nošenjem oružja, proizvodnjom i prometom oružja i sl., a kršenje odredbi navedenog zakona povlači prekršajnu odgovornost. Pravni okvir na zadovoljavajući način pokriva ovu problematiku, s napomenom da je potrebno modificirati Zakon o oružju radi niza nedostataka i neadekvatnih rješenja.

Što se tiče institucionalnog okvira Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta nadležan je za procesuiranje kaznenih djela nedozvoljenog posjedovanja oružja i eksplozivnih tvari kada su počinjena u sastavu grupe ili zločinačke organizacije. U Ministarstvu unutarnjih poslova Republike Hrvatske, Ravnateljstvu policije, Upravi kriminalističke policije, suzbijanje krijumčarenja i ilegalnog posjedovanja veće količine oružja i eksplozivnih tvari u nadležnosti je Odjela organiziranog kriminaliteta. Suzbijanje ilegalnog posjedovanja manjih količina oružja i eksplozivnih tvari u nadležnosti je Odjela općeg kriminaliteta. Vještačenja oružja i eksplozivnih tvari obavljaju se u Centru za kriminalistička vještačenja "Ivan Vučetić". Odjel za upravne poslove unutar Uprave za inspekcijske i upravne poslove zadužen je za postupanje u vezi s primjenom Zakona o oružju. Određene zadaće u vezi s ovom problematikom obavljaju i Uprava za tehniku MUP-a RH, Odjel za međunarodnu policijsku suradnju, Odjel za međunarodne odnose, te Ministarstvo vanjskih poslova Republike Hrvatske. Izdavanje izvoznih dozvola za oružje i eksplozivne tvari u nadležnosti je Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva Republike Hrvatske. Nadzor prometa i proizvodnje vojnog oružja u nadležnosti je Ministarstva obrane Republike Hrvatske. Ključni problem u vezi s institucionalnim okvirom jest nepostojanje središnjeg tijela koje će se baviti ovom problematikom, te koordinirati aktivnosti na nacionalnoj i međunarodnoj razini.

Prioritetne aktivnosti koje je na ovom području potrebno poduzeti su sljedeće:

- Odrediti, odnosno formirati tijelo koje će na nacionalnoj razini biti zaduženo za suzbijanje krijumčarenja i ilegalnog posjedovanja oružja, te praćenje, nadzor i koordinaciju u vezi s tom problematikom.
- Izraditi jedinstvenu metodologiju postupanja u vezi sa suzbijanjem krijumčarenja i ilegalnog posjedovanja oružja koja će biti usklađena s metodologijama drugih zemalja.
- Jasno definirati nadležnosti pojedinih tijela zaduženih za ovu problematiku, te osigurati učinkovitu koordinaciju i suradnju, kako između tijela na području Republike Hrvatske tako i s nadležnim tijelima u inozemstvu.
- Razviti neophodnu infrastrukturu za učinkovitije suzbijanje krijumčarenja i ilegalnog posjedovanja oružja i eksplozivnih tvari (analitički programi i informatička oprema, prilagodbe informacijskog sustava MUP-a RH, baze podataka, IBIS i sl.). Razmotriti mogućnost izrade projekta za CARDS ili druge programe pomoći.
- Okončati izradu novog Zakona o oružju – po potrebi formirati radni tim za procjenu konačnog prijedloga Zakona prije njegovog slanja u saborsku proceduru.
- Pristupiti Europskoj konvenciji o kontroli stjecanja i posjedovanja vatrenog oružja od pojedinca (ETS 101)

3.24.7.4. KRIVOTVORENJE NOVCA

U smislu Kaznenog zakona Republike Hrvatske (čl. 274., čl. 275., čl. 276. i čl. 277.) kažnjiva je izrada i distribucija lažnog novca, kao i izrada, nabavljanje, posjedovanje, prodaja i davanje na uporabu sredstava za krivotvorenje, te izrada i distribucija lažnih vrijednosnih papira (državni vrijednosni papiri, obveznice, čekovi i sl.), prema čemu je hrvatsko zakonodavstvo usklađeno sa Ženevskom konvencijom o sprječavanju krivotvorenja novca. Iako Republika Hrvatska nije

preuzela Ženevsku konvenciju, praktički postupa kao da je stranka te konvencije (zakonski, institucionalno, suradnja s drugim državama, razmjena informacija i dr.)
Bitno je istaknuti da su svi prioriteti planiranih aktivnosti, predviđeni u okviru NPP EU ZA 2003. godinu ostvareni, i to:

- u svezi pokretanje postupka za pristupanje Republike Hrvatske Ženevskoj konvenciji o sprječavanju krivotvorenje novca, Ministarstvo unutarnjih poslova RH pokrenulo je inicijativu za notifikaciju sukcesije Republike Hrvatske u odnosu na Ženevsku konvenciju o sprječavanju krivotvorenja novca od 20.04.1929. god.

- također je ostvarena koordinacija rada svih nadležnih tijela za sprječavanje krivotvorenja novca

Slijedom navedenog, prioriteti za 2004. godinu su:

- okončanje postupka pristupanja Republike Hrvatske Ženevskoj konvenciji o sprječavanju krivotvorenja novca od 20.04.1929. godine;
- sudjelovanje u projektu Europske unije «Pericles» koji se odnosi na sprječavanje krivotvorenja EUR-a, prema planu koji usvoji Europska komisija;
- daljnje jačanje suradnje svih tijela nadležnih za suzbijanje krivotvorenja novca u Republici Hrvatskoj, kao i međunarodnim tijelima;
- održavanje seminara o krivotvorenju novca za policijske službenike.

3.24.7.5. KORUPCIJA

Pravni okvir nacionalnog zakonodavstva za suzbijanje korupcije nalazi se u Kaznenom zakonu, Zakonu o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta i Zakonu o kaznenom postupku.

Republika Hrvatska je implementirala u svoje nacionalno zakonodavstvo nekoliko međunarodnih i europskih konvencija vezanih uz suzbijanje korupcije.

U Republici Hrvatskoj nakon potpisivanja i ratificiranja na snazi su Konvencija o pranju, traganju, privremenom oduzimanju i oduzimanju prihoda stečenog kaznenim djelom Vijeća Europe (ETS 141, za Republiku Hrvatsku na snazi od 1. veljače 1998.) i Kaznenopravna konvencija o korupciji Vijeća Europe (ETS 173, na snazi od 1. srpnja 2002.).

Republika Hrvatska ratificirala je 5. lipnja 2003. godine Građanskopravnu konvenciju o korupciji Vijeća Europe (ETS 174). Konvencija još nije stupila na snagu jer nije prikupljen dovoljan broj ratifikacija (uvjet je 14 ratifikacija).

Također, Republika Hrvatske je ratificirala konvenciju UN-a protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta.

Republika Hrvatska je u postupku pristupanja OECD-ovoj Konvenciji o sprječavanju potkupljivanja stranih javnih dužnosnika koji sudjeluju u međunarodnim poslovnim transakcijama jer nije članica OECD-a. Republika Hrvatska je član radne skupine država nečlanica i prošla je monitoring OECD-a, a aktivno sudjeluje u radu i članica je Anti-korupcijske mreže (ACN).

Veći broj zakona u Republici Hrvatskoj sadrži odredbe koje doprinose suzbijanju korupcije, među njima su:

1. Kazneni zakon,
2. Zakon o kaznenom postupku,
3. Zakon o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta,
4. Zakon o odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela,
5. Zakon o zaštiti svjedoka.

Osim navedenih, postoji više zakona koji se odnose na sprječavanje sukoba interesa. Među njima su: Zakon o obvezama i pravima dužnosnika, koji samo djelomično i ograničeno osigurava suzbijanje konflikta interesa koji pod određenim okolnostima dovodi do korupcije. Zakon o državnim službenicima i namještenicima, Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi te Zakon o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, također sadrže ove odredbe. Isto tako Zakon o sudovima, Zakon o državnom odvjetništvu sadrže odredbe prema kojima suci i državni odvjetnici ne smiju obavljati poslove člana upravnog ili nadzornog odbora trgovačkog društva ili druge pravne osobe koja je osnovana radi stjecanja dobiti, a niti smiju obavljati drugu službu ili posao koji bi mogao utjecati na njihovu samostalnost, nepristranost ili neovisnost.

Pored toga donesen je Zakon o sprečavanju sukobu interesa u obnašanju javnih dužnosti. Ovaj Zakon treba spriječiti sukob interesa koji nastaje u situacijama kada dužnosnici imaju privatni interes koji utječe ili bi mogao utjecati na nepristranost dužnosnika u obnašanju javnih dužnosti. Na određeni način to je i etički kodeks ponašanja, ali je propis koji na zakonodavnoj razini treba predstavljati dio sveukupne borbe protiv korupcije.

U pozitivnom hrvatskom kaznenom zakonodavstvu korupcija je inkriminirana kroz članke 347. Kaznenog zakonika (primanje mita) i 348. (davanje mita) i to kroz odgovornost "službene osobe" i "odgovorne osobe".

Vlada RH usvojila je Nacionalni program za suzbijanje korupcije 2001. godine, koji je prije upućivanja na usvajanje hrvatskom parlamentu bio je predmet javne rasprave.

Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta (USKOK), kao posebno, specijalizirano tijelo za progon korupcije i organiziranog kriminaliteta, svoje aktivnosti na otkrivanju i progonu kaznenih djela korupcije i organiziranog kriminala provodi u suradnji sa specijaliziranim odjelima u Upravi kriminalističke policije MUP-a RH, prvenstveno sa Odjelom gospodarskog kriminaliteta i korupcije i Odjelom organiziranog kriminaliteta, ali po potrebi i s drugim odjelima. Tijekom 2003. godine ovaj Ured je nastavio sa ustrojavanjem i kadrovskim popunjavanjem a riješen je i dosadašnji problem nedostatka adekvatnog radnog prostora.

Slijedom navedenog, prioriteti za 2004. godinu su:

- trajno provođenje stručnog usavršavanja za službenike koji rade ili će raditi na poslovima suzbijanja korupcije, kao i za rukovoditelje operativnih odjela u policijskim upravama,
- edukacija službenika radi upoznavanja s tekućim promjenama u kaznenom zakonodavstvu,
- popunjavanje predviđenih radnih mjesta u policijskim upravama, službenicima za suzbijanje korupcije.

3.24.8. DROGE

3.24.8.1. PRAVNI OKVIR

Sukladno svjetskim trendovima, te tada zabrinjavajućim porastom problematike zlouporabe opojnih droga u Republici Hrvatskoj, Hrvatski sabor je još 1996. godine donio Nacionalnu strategiju nadzora nad opojnim drogama, suzbijanja zlouporabe opojnih droga i pomoći ovisnicima o opojnim drogama, kao osnovu za djelovanje tijela državne vlasti, tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, ustanova, udruga i vjerskih organizacija, te drugih pravnih i fizičkih osoba.

Republika Hrvatska potpisnica je slijedećih međunarodnih konvencija: Jedinственe konvencije o opojnim drogama iz 1961., Protokola o izmjenama Jedinственe konvencije o opojnim drogama iz 1972, Konvencije o psihotropnim tvarima iz 1971, Konvencije UN-a protiv nedozvoljenog prometa opojnim drogama i psihotropnim tvarima iz 1988.

Na osnovu Nacionalne strategije iz 1996. godine, te potpisanih međunarodnih konvencijama s područja suzbijanja zlouporabe droga, izrađen je Prijedlog Zakona o suzbijanju zlouporabe opojnih droga. U lipnju 2001. Hrvatski sabor donio je Zakon o suzbijanju zlouporabe opojnih droga, koji je na snagu stupio 13. prosinca 2001. (NN 107/2001). Zakon o suzbijanju zlouporabe opojnih droga je središnja jezgra, koja povezuje strukture i materiju te je temelj za propise s područja kaznenog prava, socijalne i zdravstvene skrbi, gospodarskog poslovanja i međunarodne suradnje na području opojnih droga. Riječ je o normativnom aktu koji propisuje najvažniju i cjelovitu legislativnu osnovu vezanu za suzbijanje zlouporabe opojnih droga.

Propisuje uvjete za uzgoj biljaka iz kojih se mogu dobiti opojne droge, uvjete za izradu, posjedovanje i promet opojnih droga i tvari koje se mogu uporabiti za izradu opojnih droga, nadzor nad uzgojem biljaka iz kojih se mogu dobiti opojne droge te nadzor nad izradom, posjedovanjem i prometom opojnih droga i tvari koje se mogu uporabiti za izradu opojnih droga. Također, definira sustav za prevenciju ovisnosti, te pomoći ovisnicima i povremenim uzimateljima opojnih droga te mjesto i ulogu ustanova i nevladinih organizacija u sustavu skrbi i pomoći ovisnicima i povremenim uzimateljima opojnih droga. Zakon o suzbijanju zlouporabe opojnih droga iz 2001. u skladu je sa relevantnim propisima EU. Osim usklađivanja odredbi o proizvodnji i prometu opojnih droga ovaj Zakon regulira i pitanje kontrole nad proizvodnjom i prometom tvari koje se mogu zloupotrijebiti u izradi sintetičkih opojnih droga tzv. prekursora.

Provedenom reformom kaznenog zakonodavstva od siječnja 1998. godine, kada je stupio na snagu Kazneni zakon, koji u članku 173. od stavka 1. do stavka 6. propisuje sve pojavne oblike vezane uz krijumčarenje i zlouporabu opojnih droga, te stupanjem na snagu Zakona o kaznenom postupku, koji u članku 180. daje mogućnosti provedbe posebnih mjera (nadzor i tehničko telefonskih razgovora, odnosno sredstava za tehničko komuniciranje na daljinu; ulazak u prostoriju radi provođenja nadzora i tehničko snimanje prostorija; tajno praćenje i tehničko snimanje osoba i predmeta; uporabu prikrivenih istražitelja i pouzdanika; simulirani otkup predmeta te simulirano davanje potkupnine i simulirano primanje potkupnine i nadzirani prijevoz i isporuka predmeta kaznenog djela) kao i donošenje Zakona o suzbijanju zlouporabe opojnih droga, ostvarile su se sve pretpostavke za uspješnu borbu protiv kriminaliteta koji je vezan uz krijumčarenje i nedozvoljenu trgovinu opojnim drogama.

Zakonom o kaznenom postupku dobivene su ovlasti, kao u svim modernim europskim državama, kojima se sudskom odlukom privremeno ograničavaju ustavna prava i slobode sa ciljem posebnih izvoda kaznenih djela prema osobi za koju postoji osnovne sumnje da je počinila ili se priprema počiniti kazneno djelo, čime je navedeni zakon u velikom djelu postao kompatibilan sa sličnim europskim zakonima, a temeljem kojeg je moguće uspješno provođenje zajedničkih međudržavnih policijskih operacija, poput npr. kontrolirane isporuke.

Također istim Zakonom u članku 175. propisano je odlučivanje državnog odvjetnika o kaznenom progonu prema načelu oportuniteta (svrhovitosti), koje odredbe su iznimke od načela legaliteta kaznenog progona, temeljnog načela odlučivanja državnog odvjetnika, tako da se daje mogućnost državnom odvjetniku za uvjetnu odgodu kaznenog progona za neko kriminalno ponašanje počinitelja, kao i mogućnost oprosta za beznačajno kazneno djelo.

Zakon o sudovima za mladež (NN 111/1997 i NN 128/1999) propisuje posebnu primjenu kaznenih sankcija za maloljetnike i adolescente.

Dana 09. siječnja 2003. Vlada Republike Hrvatske usvojila je Nacionalni program suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2003. Program je izrađen u koordinaciji s nadležnim ministarstvima i detaljno propisuje oblike prevencije, edukacije i borbe protiv zlouporabe opojnih droga te je odredio koja su tijela državne uprave obvezna donijeti opće i posebne programe kojima će se definirati konkretne akcije na svakom pojedinom području.

U tijeku je provedba Nacionalnog Programa suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2003. g. a započelo se i s izradom Nacrta Nacionalnog Programa suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2004.

Daljnji prioritet u 2004. g. u području droga je izrada nove Nacionalne strategije za droge koju prema Zakonu o suzbijanju zlouporabe opojnih droga (čl. 6.) na prijedlog Vlade RH donosi Hrvatski sabor.

3.24.8.2. INSTITUCIONALNI OKVIR

U skladu sa Zakonom o suzbijanju zlouporabe opojnih droga, Vlada Republike Hrvatske donijela je Uredbu o osnutku Ureda za suzbijanje zlouporabe opojnih droga kao ustrojbene jedinice upravnog tijela Vlade sa djelatnošću koordinacije izvršne vlasti na prevenciji i suzbijanju zlouporabe opojnih droga te nositeljem aktivnosti međunarodne suradnje u suzbijanju zlouporabe opojnih droga (NN 18/2002.). Ured za suzbijanje zlouporabe droga sustavno prati pojave, razmatra pitanja i obavlja druge poslove u vezi s primjenom Zakona o suzbijanju zlouporabe opojnih droga te provedbom Nacionalne strategije nadzora nad opojnim drogama, suzbijanja zlouporabe opojnih droga i pomoći ovisnicima o opojnim drogama.

Pri Uredu za suzbijanje zlouporabe opojnih droga djeluje Stručni savjet koji daje mišljenje na prijedlog općeg programa i posebnih programa mjera za suzbijanje zlouporabe opojnih droga, proučava, prati i analizira čimbenike zlouporabe opojnih droga, prati kretanje te izvršenje mjera i aktivnosti suzbijanja zlouporabe opojnih droga, prati i objedinjava te usmjerava aktivnosti koje se poduzimaju u cilju preventivnog djelovanja na području suzbijanja ovisnosti te pruža stručnu pomoć nositeljima aktivnosti na lokalnoj, područnoj (regionalnoj) i državnoj razini, daje stručno mišljenje te prijedloge za donošenje propisa na području suzbijanja zlouporabe opojnih droga.

Pri Vladi Republike Hrvatske djeluje Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe opojnih droga, čija zadaća je koordinacija aktivnosti ministarstava i drugih subjekata uključenih u program suzbijanja zlouporabe opojnih droga, od prevencije do resocijalizacije kao i usvajanje godišnjih programa nadležnih ministarstava i državnih upravnih organizacija. Povjerenstvo će donositi opće i posebne programe mjera za suzbijanje zlouporabe opojnih droga koja će provoditi ministarstva i to:

- programe prevencije za djecu predškolske dobi, učenike osnovnih i srednjih škola i studente visokih učilišta
- za liječenje i odvikavanje od ovisnosti
- za skrb o ovisnicima o opojnim drogama, te povremenim uzimateljima opojnih droga
- za programe resocijalizacije

- za pripadnike Oružanih snaga Republike Hrvatske i hrvatske branitelje
- za osobe u pritvoru i osobe na izdržavanju kazni zatvora
- posebne programe za nadležna ministarstva i državne upravne organizacije

Ravnateljstvo policije, odnosno specijalizirani policijski službenici u policijskim upravama, neprekinuto poduzimaju i provode sve zakonom propisane operativno-kriminalističke i operativno-taktičke mjere i postupci, u cilju što učinkovitijeg suzbijanja najorganiziranijih pojava oblika proizvodnje, krijumčarenja i preprodaje droga. Prate se dosadašnji, odnosno najnoviji modaliteti krijumčarenja opojnih droga na svjetskoj razini, iz razloga pravovremenog uočavanja istih, ili sličnih pojava oblika kaznenih djela u Republici Hrvatskoj, te osmišljavanjem metoda za njihovo učinkovito suzbijanje, odnosno što efikasnije provođenje kriminalističkih obrada, pri čemu ovisno o potrebama usko surađuje s policijama stranih zemalja i specijaliziranim međunarodnim tijelima. Prikupljaju se podaci o dostupnosti pojedinih opojnih droga, čistoći, načinu distribucije, cijeni istih na ilegalnom narco tržištu, mjestima gdje se iste najviše distribuiraju i ostalo, a na osnovu čega se prate trendovi, (kretanja) na ilegalnom narco tržištu, te usmjeravaju preventivne i represivne aktivnosti, prvenstveno službenika Ravnateljstva, a potom i ostalih čimbenika na suzbijanju zlouporabe opojnih droga.

U tom smislu i tijekom 2004. g. predviđa se neprekinuto provođenje i poduzimanje operativno-kriminalističkih i operativno-taktičkih mjera i postupaka, u cilju što učinkovitijeg suzbijanja najorganiziranijih pojava oblika kriminaliteta vezanog uz proizvodnju, krijumčarenje i preprodaju opojnih droga, koji s obzirom na problematiku nužno ima međunarodnu dimenziju.

U tom smislu potrebno je kontinuirano provođenje edukacije svih policijskih službenika vezano uz problematiku zlouporabe opojnih droga, kao i pojačano postupanje policijskih službenika, odnosno pojačano poduzimanje preventivno represivnih mjera i aktivnosti na javnim mjestima, poglavito oko škola, a u svrhu smanjenja dostupnosti droga i sprječavanje uspostave narco scena.

Daljnji prioritet je ustrojiti Službu za prevenciju ovisnosti pri Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo te oformiti mrežu Centara za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti kao podružnica županijskih zavoda za javno zdravstvo temeljem novog Zakona o zdravstvenoj zaštiti te Izmjena i dopuna Zakona o suzbijanju zlouporabe opojnih droga

Plan provedbe SSP

Redni broj	Mjera	Rok provedbe	Nositelji
	- izrada Nacionalnog programa suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2004. članak 79. SSP-a	06/2004	USZOD
	- izrada Nacionalne strategije za droge članak 79. SSP-a	06/2004	USZOD

3.24.9. CARINSKA SURADNJA

3.24.9.1. PRAVNI OKVIR

Temeljni zakon koji čini pravni okvir za ovo područje te propisuje postupanje carinskih službenika je Zakon o carinskoj službi (Narodne novine, broj 67/01).

Prema čl. 9. st. 2. i 3. Zakona o policiji i čl. 10. st. 1. točka 25. Zakona o carinskoj službi, propisana je suradnja s upravnim tijelima i drugim državnim tijelima i javnim službama u predmetima koji se odnose na područje djelatnosti službe (npr. glede utvrđivanja identiteta osoba, utvrđivanja vlasništva vozila, razmjena službene dokumentacije i sl.).

Granična policija i carinska služba redovito surađuju kroz razmjenu informacija i održavanje radnih sastanaka na kojima se planiraju i dogovaraju aktivnosti na granici koje se zatim zajednički provode.

Suradnja policije i Carinske uprave u praksi odvija se uspješno, kako na središnjoj razini, tako i na lokalnoj razini između policijskih uprava i carinarnica.

Novim Zakonom o nadzoru državne granice, koji je stupio na snagu 08. studenog 2003. godine ova suradnja će biti još učinkovitija budući da će se formalizirati Sporazumom o međusobnoj suradnji policije i carine (Memorandum o suradnji). Nacrt navedenog Sporazuma izrađen je u okviru provedbe Twinning projekta "Integrated Border Management". Povezivanje obostranih pravnih i stvarnih mogućnosti suradnje između ove dvije službe predstavlja važan korak u smjeru integriranog upravljanja granicom. Ravnateljstvo policije i Carinske uprave donijeli su, 21. listopada 2003. godine, Uputu kojom se određuje jedinstvena metodologija međusobne suradnje i koordiniranog djelovanja policijskih službenika i ovlaštenih carinskih službenika.

3.24.9.2. INSTITUCIONALNI OKVIR

Nadležna institucija za područje carinske suradnje je Carinska uprava i sklopu Ministarstva financija. Na razini Središnjeg ureda Carinske uprave ustrojene su Služba za suzbijanje krijumčarenja, te Služba za reviziju i naknadnu kontrolu, koje se bave otkrivanjem carinskih prekršaja i kaznenih djela. Na lokalnoj razini carinarnica ustrojene su odgovarajući odjeli. U slučaju otkrivanja kaznenih djela, Carinska uprava prikuplja sve raspoložive podatke i dokaze, te izvješćuje policiju i Državno odvjetništvo, koji provode daljnju istragu.

Naprijed navedene službe u Središnjem uredu, kao i carinarnice na lokalnom nivou raspolažu dovoljnim financijskim sredstvima za svoj rad, koja su osigurana državnim proračunom za svaku kalendarsku godinu. Pored toga koriste se i tehnička sredstva: informatička oprema, vozila, oprema za pregled i pretragu vozila, rendgen uređaji za skeniranje velikih vozila i kontejnera i drugo. Dio carinskih službenika koji rade na poslovima suzbijanja krijumčarenja je i naoružan kratkim oružjem. Za pojedine akcije mobilne ekipe djeluju koordinirano s djelatnicima policije, osobito kada su u pitanju pretrage većih pomorskih brodova. U otkrivanju prijevара u značajnoj mjeri pomaže korištenje podataka iz informacijskog sustava Carinske uprave.

3.24.10. PRAVOSUDNA SURADNJA U KAZNENIM STVARIMA

3.24.10.1. PRAVNI OKVIR

Republika Hrvatska stranka je Europske konvencije o uzajamnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima (ETS. 030) i njenog Dodatnog protokola (ETS. 099), isto tako stranka je Europske konvencije o izručenju (ETS. 024), te njenog Dodatnog protokola (ETS.086) i Drugog dodatnog protokola (ETS. 098), kao i Konvencije o transferu osuđenih osoba (ETS. 112).

U ožujku 2003. g. Republika Hrvatska potpisala je Europsku konvenciju o prijenosu postupaka u kaznenim stvarima (ETS. 073), te je u tijeku njena ratifikacija.

Uz navedene međunarodne ugovore koji su sastavni dio pravnog sustava Republike Hrvatske, temeljni pravni okvir za pravosudnu suradnju u kaznenim stvarima čini Zakon o kaznenom postupku.

Za 2004. godinu predviđa se ratifikacija Drugog dodatnog protokola Europske konvencije o uzajamnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima (ETS 182.), zatim ratifikacija Dodatnog protokola Konvenciji o transferu osuđenih osoba (ETS. 167) i ratifikacija Trećeg protokola Konvencije UN-a o borbi protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta (trgovanje oružjem).

Nadalje, predviđa se donošenje tri nova zakona kojima će se u hrvatski pravni sustav preuzeti odredbe europskih pravnih instrumenta koji uređuju pitanje pravosudne suradnje u kaznenim stvarima. U tom smislu predviđa se donošenje Zakona o ekstradiciji, Zakona o transferu osuđenih osoba i Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći.

3.24.10.2. INSTITUCIONALNI OKVIR

Za područje pravosudne suradnje u kaznenim stvarima nadležno je Ministarstvo pravosuđa, Uprava za međunarodnu pravnu pomoć, suradnju i ljudska prava.